

NORGES HØYESTERETT

Den 29. juni 2016 avsa Høyesterett dom i

HR-2016-01446-A, (sak nr. 2015/2019), sivil sak, anke over dom,

Maersk Drilling Norge AS

Saipem S.P.A.

Knutsen Offshore AS

Transocean Offshore Norway Services AS

Dolphin Drilling AS

Norsk Offshore Catering AS

Ocean Rig North Sea AS

Odfjell Drilling Management AS

Deep Sea Management AS

OSM Offshore AS

North Atlantic Crew AS

Archer Norge AS

Sodexo Mobile Units AS

Songa Services AS

Stena Drilling AS

Island Offshore Crewing AS

Island Offshore Subsea Crewing AS

Saipem Drilling Norway AS (advokat Pål Tangen – til prøve)

Norges Rederiforbund (partshjelper) (advokat Viggo Bondi)

mot

SAFE (advokat Bent Endresen)

Industri Energi (advokat Alexander Lindboe – til prøve)

Landsorganisasjonen i Norge (advokat Eyvind Mossige)
(partshjelper)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Ringnes**: Saken gjelder et gruppesøksmål med krav om at nattillegget skal inngå i pensjonsgrunnlaget for tariffestede, kollektive pensjonsordninger innenfor offshoresektoren.

- (2) De ankende parter er 18 foretak som har arbeidstakere som arbeider på mobile offshoreinnretninger, eller med plattformboring og forpleining på permanent plasserte innretninger. Foretakene er medlem i arbeidsgiverorganisasjonen Norges Rederiforbund.
- (3) Saken gjelder en tilleggspensjonsordning for ansatte mellom 60 og 67 år og en tjenstepensjonsordning fra 67 år, som begge er kollektive ytelsespensjonsordninger. De er fastsatt i to parallelle tariffavtaler – flyteriggavtalene – som er inngått med fagforbundene Industri Energi – tidligere Norsk Olje- og Petrokjemisk Fagforbund (NOPEF), og SAFE – tidligere Oljearbeidernes Fellessammenslutning (OFS). Til sammen er omtrent 7 500 arbeidstakere omfattet av de aktuelle avtalene.
- (4) Pensjonsordningen for ansatte mellom 60 og 67 år kom inn ved tariffoppgjøret i 1992 og fikk virkning fra 1. januar 1994. Grunnlaget var en særskilt avtale mellom Norges Rederiforbund, Industri Energi og SAFE. Ordningen – som kalles NRT-ordningen – er en alderspensjon, og skal sammen med pensjonen fra Pensjonstrygden for Sjømenn utgjøre cirka 60 prosent av sluttlønnen etter 30 års medlemstid i ordningen.
- (5) Tjenstepensjonsordningen fra 67 år ble innført ved tariffoppgjøret i 1998, med virkning fra 1. juli 1999. Ordningen består av alderspensjon og uførepensjon og utgjør 60 prosent av regulativlønn, med 30 års opptjeningstid for full pensjon.
- (6) I tariffavtalen for 1998–2000 ble pensjonsbestemmelsene tatt inn i et særskilt bilag 4 til tariffavtalene. Bestemmelsene som er relevante for tvisten, er beholdt uforandret i bilag 4 frem til i dag.
- (7) For å gjennomføre de kollektive pensjonsordningene må foretakene – arbeidsgiverne – inngå pensjonsforsikringsavtaler med forsikringsselskaper. Norges Rederiforbund har inngått rammeavtaler med forsikringsselskaper som skal tjene som mal for disse avtalene. Utkastene er blitt sendt til arbeidstakerorganisasjonene for kommentarer.
- (8) Rammeavtalene og pensjonsforsikringsavtalene er revidert en rekke ganger, blant annet i forbindelse med tilpasning av pensjonsordningene til lov 24. mars 2000 om foretakspensjon og lov 21. desember 2005 om obligatorisk tjenstepensjon.
- (9) Som grunnlag for beregning av premieinnbetalingene, innberetter foretakene de ansattes lønn til forsikringsselskapene. Det har vært fast praksis at det er den tariffestede regulativlønnen som rapporteres i denne sammenheng, og at inntekten fra nattillegget ikke har vært inkludert.
- (10) Arbeidstidsordningen for de ansatte er basert på at det arbeides døgkontinuerlig skift hver dag gjennom året. Av de omlag 7 500 arbeidstakere som omfattes av gruppesøksmålet, arbeider omtrent 80 prosent skift med én uke dagarbeid og én uke nattarbeid i løpet av de to ukene de står ombord. Et årsverk er 1 460 timer, og nattarbeidet utgjør normalt halvparten av dette – 730 timer. Det er individuelle variasjoner, blant annet som følge av når den ansatte mønstrer på, men over tid jevner det seg ut.
- (11) Det utbetales et særskilt tillegg for nattarbeid. I flyteriggavtalene for perioden 2010 til 2012 var dette nattillegget fastsatt til 64 kroner. I punkt 7 andre ledd i tariffavtalene heter det:

"Tillegget er en kompensasjon for alle ulemper ved denne form for arbeidstidsordning, inklusive nødvendig tid for konferanse mellom arbeidstakerne ved skiftbytte."

- (12) Leif Sande, som er forbundsleder i Industri Energi, har i bevisopptak for Høyesterett redegjort nærmere for ulempene ved å arbeide om natten:
- "Fra et arbeidsgivers synspunkt handler nattillegget om å få arbeidskraft til å dekke nattskift. Fra et arbeidstakerståsted skal dette kompensere ulempene ved å jobbe natt. Nattarbeidere lever kortere, og de har betydelig større helseproblemer enn dagarbeidere. De skal også snu fra 14 dager nattarbeid til normal dagrytme når de kommer hjem. Det tar flere dager for mange å komme inn i ny rytme. Disse ulempene skal kompenseres ved tillegget."**
- (13) Nattilleggene kan utgjøre, med individuelle variasjoner, mellom fem og ni prosent av den samlede årslønnen.
- (14) Spørsmålet om nattillegget skal inngå i pensjonsgrunnlaget ble reist av fagforeningen ved Saipem SpA i 2006, og førte til diskusjoner med Norges Rederiforbund. Det kom opp igjen i forhandlingene om ny tariffavtale i 2010, da SAFE satte frem krav om at nattillegget skulle tas med i pensjonsgrunnlaget som et tillegg. Det fremgår av meklingsmannens protokoll at spørsmålet om utvidelse av pensjonsgrunnlaget ble henvist til det videre arbeid i pensjonsutvalget som var opprettet ved tariffavtale. Dette ble også meklingsresultatet da SAFE gjentok kravet ved tariffoppgjøret i 2011, og mandatet til pensjonsutvalget ble da forlenget.
- (15) I første halvår av 2011 fremsatte Industri Energi, ved advokatene i LO, krav om at Maersk Drilling Norge AS skulle behandle nattillegget som et fast tillegg til lønnen, og ta det med i pensjonsgrunnlaget. Det påberopte rettsgrunnlaget var foretakspensjonsloven § 5-4 andre ledd bokstav a. Kravet ble avvist. Også Oddfjell Drilling AS og Saipem SpA mottok slike krav.
- (16) Industri Energi tok 28. november 2011 ut stevning mot 15 av de ankende parter. Søksmålet var et gruppesøksmål på vegne av ansatte som er omfattet av flyteriggavtalen med Norges Rederiforbund. SAFE tok ut stevning 20. april 2012 og begjærte inntreden som part på saksøkersiden i medhold av tvisteloven § 15-3. SAFE trakk inn ytterligere saksøkte.
- (17) Stavanger tingrett avviste gruppesøksmålet 4. juli 2012. Gulating lagmannsrett opphevet tingrettens kjennelse.
- (18) Gruppesøksmål ble deretter fremmet som et utmeldingssøksmål etter tvisteloven § 35-7 ved tingrettens kjennelse 16. mai 2013. Rammen for gruppesøksmålet – gruppen – ble fastsatt slik i slutningen:
- "De rettssubjekter som fra 28.11.2008 arbeider eller har arbeidet i de saksøkte bedrifter med lønns- og arbeidsvilkår nedfelt i overenskomster mellom Norges Rederiforbund og LO/Industri og YS/SAFE og som er omfattet av kollektive tjenestepensjonsavtaler og NRT-ordningen ihht. Bilag 4 i overenskomstene."**
- (19) Gulating lagmannsrett forkastet anken over kjennelsen.
- (20) Stavanger tingrett avsa dom 3. april 2014 med slik domsslutning:

- "1. **Maersk Drilling Norge AS, Saipem S.P.A., Knutsen Offshore AS, Dolpin Drilling AS, Norsk Offshore Catering AS, Ocean Rig North Sea AS, Odfjell Drilling Management AS, Deep Sea Management AS, OSM Offshore AS, North Atlantic Crew AS, Archer AS, Sodexo Mobile Units AS, Songa Services AS, Stena Drilling AS, Transocean Offshore (North Sea) Ltd, Island Offshore Crewing AS, Island Offshore Subsea Crewing AS og Saipem Drilling Norway AS, alle ved styrets leder, frifinnes.**
2. **Industri Energi og SAFE betaler en for begge og begge for en sakskostnadene til de saksøkte ved styrets leder med kr. 286 741 – kronertohundreogåttisekstusensjuhundreogførtien –.**
3. **Oppfyllelsesfristen for punkt 2 er 2 – to – uker fra dommens forkynnelse."**

(21) Tingretten la blant annet til grunn at pensjonsgrunnlaget etter tariffavtalene ikke omfattet nattillegget, og at foretakspensjonsloven § 5-4 ikke gir arbeidstakerne individuelle rettigheter. Tingrettens syn var videre at nattillegget er et varierende tillegg etter foretakspensjonsloven § 5-4 andre ledd bokstav a.

(22) Industri Energi og SAFE anket til lagmannsretten og anførte at rettsanvendelsen og bevisvurderingen var uriktig.

(23) Gulating lagmannsrett avsa dom 29. juni 2015 med slik domsslutning:

- "1. **Maersk Drilling Norge AS, Saipem SPA, Knutsen Offshore AS, Dolpin Drilling AS, Norsk Offshore Catering AS, Ocean Rig North Sea AS, Odfjell Drilling Management AS, Deep Sea Management AS, OSM Offshore AS, North Atlantic Crew AS, Archer AS, Sodexo Mobile Units AS, Songa Services AS, Stena Drilling AS, Transocean Offshore (North Sea) Ltd, Island Offshore Crewing AS, Island Offshore Subsea Crewing AS og Saipem Drilling Norway AS plikter å ta med nattillegget i gruppemedlemmenes pensjonsgrunnlag med virkning fra 15. juni 2011.**
2. **Sakskostnader for tingrett og lagmannsrett tilkjennes ikke."**

(24) Lagmannsretten kom til at nattilleggene er et fast tillegg og at det ikke kunne unntas fra pensjonsgrunnlaget i medhold av avtaleverket.

(25) Maersk Drilling Norge AS med flere har anket lagmannsrettens dom i sin helhet til Høyesterett. Anken gjelder primært lagmannsrettens rettsanvendelse.

(26) Norges Rederiforbund har erklært partshjelp til støtte for de ankende parter etter tvisteloven § 15-7 første ledd bokstav a.

(27) Landsorganisasjonen i Norge (LO) har erklært partshjelp til støtte for Industri Energi. Erklæringen er fremsatt etter at anken ble fremmet, og Høyesteretts ankeutvalg har tillatt LO å opptre som partshjelper etter analogi fra § 15-7 første ledd bokstav a, jf. HR-2015-2075-U.

(28) Det er for Høyesterett fremlagt skriftlig forklaring fra ett vitne, og avholdt bevisopptak av ytterligere tre vitner. Det er også lagt frem noen nye skriftlige bevis. I hovedsak står saken i samme stilling som for lagmannsretten.

- (29) De ankende parter – *Maersk Drilling Norge AS med flere* – har i hovedsak gjort gjeldende:
- (30) Arbeidstakerne har ikke noen avtalt rett på at nattillegget skal inngå i pensjonsgrunnlaget. Det følger klart av ordlyden i tariffavtalene at grunnlaget for pensjonsinnbetalingene er regulativlønnen, og tariffpartene har vært enige om denne forståelsen. En utvidelse av pensjonsgrunnlaget slik ankemotpartene gjør gjeldende, vil også forrykke det økonomiske balanseforholdet mellom partene i tariffavtalene.
- (31) Tariffavtalene setter rammen for hva som kan avtales i bedriftenes pensjonsforsikringsavtaler. Disse avtalene gir heller ikke grunnlag for at nattillegget inngår i pensjonsgrunnlaget.
- (32) Arbeidstakerne har ikke privatrettslige krav etter foretakspensjonsloven, jf. Rt. 2011 side 1611 Sunnmørsposten.
- (33) Arbeidstakerne kan heller ikke gjøre krav gjeldende etter lov om obligatorisk tjenestepensjon – OTP-loven. Denne loven er ikke relevant, fordi minstekravene til ytelsesbasert foretakspensjon etter lovens § 5 tredje ledd er oppfylt.
- (34) Subsidiært anføres det at nattillegget er et varierende og midlertidig tillegg etter foretakspensjonsloven § 5-4 andre ledd bokstav a. Loven avløste TPES-forskriftene, som ga partene stor grad av fleksibilitet med hensyn til klassifiseringen av lønnstilleggene. Foretakspensjonsloven tok ikke sikte på å innskrenke denne fleksibiliteten. Natttillegget er variabelt etter sin art, og tingrettens vurdering av dette er riktig.
- (35) Gruppesøksmålet omfatter omtrent 7 500 arbeidstakere, og det er betydelige individuelle variasjoner blant de 80 prosent av disse som arbeider nattskift. For den resterende gruppen på 20 prosent som ikke – eller bare sporadisk – arbeider nattskift, vil en dom i arbeidstakernes favør gi dem rettigheter de uansett ikke har krav på. Av denne grunn kan det under ingen omstendighet avsies dom i arbeidstakernes favør.
- (36) Maersk Drilling Norge AS med flere har nedlagt slik påstand:
1. **Prinsipalt**
Stavanger tingretts dom 3. april 2014 stadfestes.
 2. **Subsidiært**
For det tilfelle at nattillegget må medtas i pensjonsgrunnlaget, skal dette skje med virkning fra domstidspunktet for Høyesteretts avgjørelse.
 3. **I begge tilfeller:**
Ankende parter nr. 1-18 tilkjennes sakens omkostninger for alle instanser."
- (37) Partshjelperen – *Norges Rederiforbund* – har sluttet seg til den ankende parts anførsler og har for øvrig i hovedsak gjort gjeldende:
- (38) Domstolene må anvende de samme tolkningsprinsippene som Arbeidsretten ved tolkningen av tariffavtaler. Det avgjørende i saken er at tariffpartene er enige om at pensjonsgrunnlaget etter tariffavtalene ikke omfatter nattillegget. Domstolene er bundet av denne enigheten.

- (39) Ved tarifforhandlingene i 2010 og 2011 fremsatte SAFE krav om endring av tariffavtalen, slik at nattillegget ble ansett som et fast tillegg. Tvisten er derfor reelt sett en interesseløst, og kravet er ikke et rettskrav etter tvisteloven § 1-3 jf. § 1-4.
- (40) Tariffavtaler står tilbake for preseptorisk lov, men foretakspensjonsloven har ikke denne virkningen. Uansett kan motstrid med preseptorisk lov ikke føre til mer enn at den berørte avtalebestemmelsen kjennes ugyldig. Dette følger av Arbeidsrettens praksis, som domstolene må legge til grunn. Det kan ikke avsies realitetsdom for endring av pensjonsgrunnlaget, slik lagmannsretten har gjort.
- (41) Norges Rederiforbund har nedlagt slik påstand:
- "1. **Prinsipalt**
Stavanger tingretts dom 3. april 2014 stadfestes.
 2. **Subsidiært**
For det tilfelle at nattillegget må medtas i pensjonsgrunnlaget, skal dette skje med virkning fra domstidspunktet for Høyesteretts avgjørelse.
 3. **I begge tilfeller:**
Ankemotpartene dømmes in solidum til å erstatte Norges Rederiforbunds saksomkostninger for Høyesterett."
- (42) Ankemotparten – *Industri Energi* – har i hovedsak gjort gjeldende:
- (43) Arbeidstakerne har et avtalerettslig krav på at pensjonsgrunnlaget skal fastlegges etter foretakspensjonsloven § 5-4 andre ledd bokstav a. Det følger av dette at nattillegget er et fast tillegg som skal inngå i pensjonsgrunnlaget.
- (44) Utgangspunktet for fastleggelsen av avtalegrunnlaget er pensjonsforsikringsavtalene som er inngått av arbeidsgiverne. Dette er tredjemannsavtaler som begunstiger arbeidstakerne. Det følger direkte eller indirekte av ordlyden i avtalene at faste tillegg skal inkluderes, og ordlyden er den samme som i foretakspensjonsloven § 5-4 andre ledd bokstav a.
- (45) Rammeavtalene bygger på samme forutsetning, og vilkårene for pensjonsordningene ble revidert for å tilpasses foretakspensjonsloven og OTP-loven. Ikrafttreddelsen av foretakspensjonsloven var et veiskille i denne forbindelse. Det ble da innført en preseptorisk lov som partene i arbeidslivet pliktet å innrette seg etter.
- (46) Tariffpartene er enige om hva som ligger i lønnsbegrepet, men arbeidstakersiden har ikke vært enig i at nattillegget er et varierende tillegg. Tingrettens uttalelse om dette er uriktig.
- (47) Tariffavtalene står tilbake for preseptorisk lov, og foretakspensjonsloven er preseptorisk og bindende for arbeidsgiverne.
- (48) Arbeidstakernes krav på endring av pensjonsgrunnlaget etter foretakspensjonsloven støttes av OTP-loven § 3 jf. § 2, som viser til foretakspensjonsloven.
- (49) Natttillegget er et fast tillegg etter foretakspensjonsloven § 5-4 andre ledd bokstav a. Lagmannsretten har gjort en riktig vurdering av dette. Over tid – og etter en gjennomsnittsbetraktning for arbeidstakerne som går nattskift – fremstår nattillegget som et svært fast og forutberegnelig lønnsэлеment. Regelmessigheten og formålet med

ordningen er avgjørende. Nattillegget utgjør også en ikke ubetydelig del av totallønnen for mange; omtrent 54 000 kroner på årsbasis.

- (50) Industri Energi har nedlagt slik felles påstand med SAFE og partshjelper Landsorganisasjonen i Norge (LO):
- "1. Anken forkastes.
 2. **Maersk Drilling Norge AS, Saipem SPA, Knutsen Offshore AS, Dolphin Drilling AS, Norsk Offshore Catering AS, Ocean Rig North Sea AS, Odfjell Drilling Management AS, Deep Sea Management AS, OSM Offshore AS, North Atlantic Crew AS, Archer AS, Sodexo Mobile Units AS, Songa Services AS, Stena Drilling AS, Transocean Offshore (North Sea) Ltd, Island Offshore Crewing AS, Island Offshore Subsea Crewing AS og Saipem Drilling Norway AS dømmes in solidum til å erstatte Industri Energis og SAFE sine sakskostnader for Stavanger tingrett og Gulating lagmannsrett med forfall 14 dager etter dommens forkynnelse.**
 3. **Maersk Drilling Norge AS, Saipem SPA, Knutsen Offshore AS, Dolphin Drilling AS, Norsk Offshore Catering AS, Ocean Rig North Sea AS, Odfjell Drilling Management AS, Deep Sea Management AS, OSM Offshore AS, North Atlantic Crew AS, Archer AS, Sodexo Mobile Units AS, Songa Services AS, Stena Drilling AS, Transocean Offshore (North Sea) Ltd, Island Offshore Crewing AS, Island Offshore Subsea Crewing AS og Saipem Drilling Norway AS dømmes in solidum til å erstatte Industri Energi, SAFE og partshjelper LO sine sakskostnader for Høyesterett med forfall 14 dager etter dommens forkynnelse."**
- (51) Ankemotparten – *SAFE* – har sluttet seg til Industri Energis anførsler og forøvrig i hovedsak gjort gjeldende:
- (52) Kravet om at nattillegget skal medtas i pensjonsgrunnlaget er et rettskrav, og ikke en interesseløst. Industri Energi har behandlet kravet som rettskrav, jf. brevet fra LOs juridiske kontor til Maersk Drilling Norge AS med flere. At *SAFE* også har satt frem krav i tariffforhandlingene utelukker ikke at det også kan gjøres gjeldende for domstolene.
- (53) Arbeidstakernes krav på endring av pensjonsgrunnlaget er videre hjemlet i OTP-loven § 3.
- (54) Det følger av Rt. 2012 side 219 at domstolene kan avsi realitetsdom – det vil si dom for at nattillegget inngår i pensjonsgrunnlaget – og ikke være henvist til å avsi dom for ugyldighet av tariffavtalen.
- (55) *SAFE* har nedlagt felles påstand med Industri Energi og Landsorganisasjonen i Norge (LO).
- (56) Partshjelperen – *Landsorganisasjonen i Norge (LO)* – har sluttet seg til anførselene fra Industri Energi og *SAFE*. LO har særlig trukket frem at foretakspensjonsloven setter en skranke for tariffpartenes adgang til i en tariffavtale å avtale eller ensidig fastsette dårligere pensjonsvilkår enn det som følger av loven.
- (57) Unntaksbestemmelsene i foretakspensjonsloven § 5-4 er uttømmende, og faste tillegg kan da ikke unntas fra pensjonsgrunnlaget. Partene har ikke avtalefrihet over dette.

- (58) Landsorganisasjonen i Norge (LO) har nedlagt felles påstand med Industri Energi og SAFE.
- (59) *Jeg er kommet til at anken tas til følge.*
- (60) Det første spørsmålet i saken er om det er *avtalt* at nattillegget skal inngå i pensjonsgrunnlaget. Industri Energi og SAFE – som jeg heretter omtaler som fagforbundene – har anført at det primære avtalegrunnlaget er pensjonsforsikringsavtalene som er inngått mellom arbeidsgiver og forsikringsselskapet.
- (61) Fagforbundene gjør ikke gjeldende at disse avtalene er del av de ansattes individuelle arbeidsavtaler. Arbeidstakernes rettigheter etter pensjonsforsikringsavtalene vil da være avledet av det som er avtalt mellom arbeidsgiver og forsikringsselskapet, og arbeidstakerens rettsposisjon i denne sammenheng er som begunstiget etter en tredjemannsavtale, jf. Banklovkommisjonens utredning nr. 7 i NOU 2001: 24, punkt 4.1.2. Etter mitt syn er det imidlertid *tariffavtalene* som er det primære avtalegrunnlaget. Det avgjørende er hva som følger av disse avtalene, og pensjonsforsikringsavtalene vil uansett ikke gi arbeidstakerne bedre rettigheter. Jeg viser i denne sammenheng til følgende:
- (62) Bestemmelser i tariffavtale anses som en integrert del av den enkelte arbeidstakers ansettelsesbetingelser, og de er rettslig forpliktende for begge parter i arbeidsavtalen. Dette følger av prinsippet om tariffavtalens ufravikelighet, som er fastsatt i arbeidstvistloven § 6, jf. Aagaard med flere, Arbeidstvistloven, kommentarer og praksis side 51 følgende. Det som er fastsatt om pensjon i flyteriggavtalenes bilag 4 legger med andre ord den rettslige rammen for arbeidstakernes pensjonsordning, og bilaget danner avtalegrunnlaget for arbeidstakernes rettigheter og arbeidsgivernes forpliktelser.
- (63) Innholdet av tariffavtaler fastlegges etter en objektiv, språklig forståelse av ordlyden i avtalene, jf. Rt. 2004 side 297 avsnitt 49:

"Da avtaler mellom fagforeninger og en arbeidsgiver regelmessig gjelder flere enn to parter, må de fortolkes etter ordlyden ut fra en objektiv språklig forståelse. Det samme må gjelde for protokoller og retningslinjer i denne sak."

- (64) De aktuelle bestemmelsene i tariffavtalenes bilag 4 lyder:

"Norges Rederiforbunds tilleggspensjonsordning (NRT-ordning)

Det er fra 1. januar 1994 innført en tilleggspensjonsordning mellom 60 og 67 år for ansatte om bord på de flytbare innretningene. Den årlige alderspensjon vil sammen med pensjonen fra Pensjonstrygden for Sjømenn utgjøre ca. 60 % av sluttlønnen etter 30 års medlems tid i ordningen. Rett til tilleggspensjon har ingen innvirkning på sjømannens rett til å arbeide etter fylte 60 år.

Norges Rederiforbunds tjenstepensjonsordning

Partene er enige om å iverksette en tjenstepensjonsordning gjeldende fra 67 år. Ordningen skal bestå av en alderspensjon og uførepensjon og utgjøre 60 % av regulativlønn, og med 30 års opptjeningstid for full pensjon. En ny pensjonsordning iverksettes fra 1. juli 1999."

- (65) Jeg legger til grunn at det som her er fastsatt om grunnlaget for pensjonens størrelse ved fratreden, også skal gjelde som basis for arbeidsgivers premieinnbetalinger til pensjonsordningen. De sentrale begrepene er "sluttlønnen" og "regulativlønn", som i praksis – slik jeg forstår det – betyr det samme.
- (66) Lønnssystemet i tariffavtalene er basert på minstelønnsatser som fremgår av lønnstabellene for de forskjellige lønnsgruppene, og særskilte timelønnsatser for blant annet overtid, ulempetillegg og nattillegg.
- (67) Den naturlige, språklige forståelsen av begrepet "*regulativlønn*" er at det viser til den lønnen som fremgår av lønnstabellene i tariffavtalene. Timelønnsatsene for nattillegg og de andre tilleggene er nettopp det formuleringen tilsier: Tillegg til minstelønnen, som derved etter en ordlydsfortolkning ikke inngår i pensjonsgrunnlaget slik det er fastsatt i bilag 4.
- (68) Partene er også enige om at "regulativlønn" refererer til minstelønnen som er fastsatt i lønnstabellene. Jeg nevner i denne sammenheng at det innen tariffretten gjelder et prinsipp om at partene har rådighet over tariffavtalen og dermed over hvordan avtalen skal forstås, jf. Stokke, Nergaard og Evju, Det kollektive arbeidslivet, 2. utgave side 133. På side 136 uttales det:

"I tariffpartenes rådighet ligger også at partene har et 'fortolkningsmonopol', i den forstand at dersom tariffpartene er enige om en viss forståelse av en bestemmelse i tariffavtalen, skal denne forståelsen som alminnelig regel legges til grunn. Tariffpartenes felles forståelse av avtalens bestemmelser er bindende for deres medlemmer, på samme måte som tariffavtalen selv."

- (69) Det uttales videre at også domstolene "som alminnelig regel [må] bygge på den forståelse av tariffavtalen som partene er enige om".
- (70) Slik jeg forstår det, er fagforbundene videre enige i at nattillegget opprinnelig ikke inngikk i pensjonsgrunnlagene. Men det anføres at foretakspensjonsloven – som trådte i kraft 1. januar 2001 – medførte en endret avtalesituasjon. Det er vist til at arbeidsgiverne valgte et regelverk for pensjonsordningene som følger alternativet i lovens § 5-4 andre ledd bokstav a, og at nattillegget dermed er omfattet av pensjonsgrunnlaget etter denne bestemmelsen.
- (71) Den aktuelle delen av bestemmelsene i foretakspensjonsloven § 5-4 lyder:
- "(1) Ved beregning av pensjonsytelsene skal som et medlems lønn regnes den lønn som medlemmet mottar fra foretaket.**
- (2) Regelverket kan fastsette at:**
- a) det skal ses bort fra godtgjørelse for overtid, skattepliktige naturalytelser og utgiftsgodtgjørelser eller andre varierende eller midlertidige tillegg,"**
- (72) I rammeavtalene som Norges Rederiforbund og forsikringsselskapene har utarbeidet som mal for bedriftenes pensjonsforsikringsavtaler, og i de individuelle pensjonsforsikringsavtalene, er det inntatt formuleringer som i hovedsak svarer til ordlyden i § 5-4 andre ledd bokstav a – at det i pensjonsgrunnlaget skal sees bort fra varierende eller midlertidige tillegg. I enkelte av pensjonsforsikringsavtalene er det

tilføyet at det "kan likevel ikke sees bort fra faste tillegg". Avtalene kan være relevante ved tolkningen av tariffavtalene i den utstrekning de kan si noe om tariffpartenes forståelse og praktisering av tariffavtalenes bestemmelser om pensjonsgrunnlag.

- (73) Rammeavtalene skulle – slik jeg forstår det – helt fra den første ble utarbeidet i 1993, ivareta to formål.
- (74) For det første skulle avtalen sikre at pensjonsordningene gjennomføres innenfor det som er avtalt i tariffavtalene.
- (75) I brev 4. juni 1993 fra Norges Rederiforbund til fagforbundene og andre arbeidstakerorganisasjoner var det foreslått at pensjonsgrunnlaget skulle settes til "fast månedslønn i henhold til lønnstabell". I et senere utkast til minimumsavtale ble det i innledningen presisert at avtalen var "i henhold til tariffavtalen mellom ASO [Norges Rederiforbund] og arbeidstakernes organisasjoner".
- (76) For det andre måtte ordningen utformes slik at den kunne oppnå skattefavourisering etter den tidligere skatteloven § 44 første ledd bokstav k. Kravene til pensjonsordningen for å oppnå dette var fastlagt i forskrift om skattemessig behandling av private tjenestepensjonsordninger – TPES-ordningen.
- (77) Skattefordelen besto i at arbeidsgiver fikk fradrag for innbetalt premie, og den ansatte fikk fradrag for sitt tilskudd til pensjonsordningen. Pensjonene ble skattepliktige på den ansattes hånd først på utbetalingstidspunktene, og det ble ikke foretatt løpende formuesbeskatning eller beskatning av avkastningen på midlene. TPES-reglene var gitt i forskrift 28. juni 1968 og 27. oktober 1969. Et av vilkårene var at det skulle være et rimelig forhold mellom de samlede pensjonsytelser – inklusive ytelser fra folketrygden – som de enkelte arbeidstakere var sikret når det tas hensyn til lønn og tjenestetid hos arbeidsgiveren, jf. § 6 i 1968-forskriften. I § 6 i 1969-forskriften var det nærmere bestemt hva som skulle medregnes i lønnen for å oppfylle dette kravet til forholdsmessighet:

"I lønnen medregnes provisjon, akkordtillegg, akkordavsavns godtgjørelse, feriepenger svarende til lønnen i ferietiden og verdien av fritt hus og fri kost. Det kan herunder regnes med gjennomsnittsverdien av slike ytelser i de siste 3 år. Verdien av andre naturalytelser kan medregnes i den utstrekning de regnes som skattepliktig inntekt. Overtidsgodtgjørelse og andre varierende eller midlertidige tillegg kan det ses bort fra."

- (78) Bestemmelsen i minimumsavtalen speilet denne forskriftsbestemmelsen:
- "Pensjonsgrunnlaget er årlig lønn, samt tillegg som skal være med ifølge forskrifter til 'Regler om private tjenestepensjonsordninger' § 6, begrenset oppad til det til enhver tid høyest tillatte pensjonsgrunnlag etter ovennevnte reglers § 5. Overtidsgodtgjørelse og andre varierende eller midlertidige tillegg medregnes ikke."**
- (79) Foretakspensjonsloven erstattet TPES-ordningen, og bestemmelsen i 1969-forskriften ble videreført i § 5-4 andre ledd bokstav a. Også foretakspensjonsloven hadde som formål å regulere vilkårene for å oppnå skattefavourisering etter skatteloven.
- (80) Jeg legger etter dette til grunn at det er ordningen med skattefavourisering av tjenestepensjonsordninger som har vært bakgrunnen for den særlige formuleringen i rammeavtalene og pensjonsforsikringsavtalene om at det skal sees bort fra varierende tillegg. Jeg finner ingen holdepunkter for at det – hverken ved opprettelsen av

pensjonsordningene eller etter ikrafttredelsen av foretakspensjonsloven – med dette var tilsiktet å foreta en materiell endring av pensjonsgrunnlaget slik det er fastsatt i tariffavtalenes bilag 4.

- (81) I denne sammenheng viser jeg også til at Norges Rederiforbund sendte et forslag til ny rammeavtale tilpasset foretakspensjonsloven til arbeidstakerorganisasjonene i 2002. Det er heller ikke der uttalt noe som tyder på at meningen var å fravike det materielle innholdet i tariffavtalene på dette punkt.
- (82) Det jeg nå har sagt om partenes forståelse, underbygges av at SAFE ved tariffforhandlingene i 2010 satte frem krav om at nattillegget skulle tas med i pensjonsgrunnlaget som et tillegg. Dette resulterte i følgende skisse til protokoll fra meklingsmannen:
- "Under meklingen tok SAFE opp spørsmål om endringer i pensjonsgrunnlaget. Partene er enige om at pensjonsutvalget fortsetter sitt arbeid og henviser også spørsmålet om utvidelse av pensjonsgrunnlaget, som i dag er avtalt til regulativlønn, til det videre arbeid i utvalget."**
- (83) Jeg leser dette som et uttrykk for at i hvert fall SAFE og Rederiforbundet hadde en felles forståelse om at nattillegget ikke inngår i pensjonsgrunnlaget etter tariffavtalen.
- (84) Videre legger jeg vekt på at det har vært fast praksis at foretakene bare har innberettet regulativlønnen til forsikringsselskapene. Dette har fagforbundene vært kjent med, og må derfor tas som uttrykk for en felles forståelse av tariffavtalens innhold på dette punkt.
- (85) Jeg konkluderer etter dette med at det ikke er grunnlag for fagforbundenes anførsel om at arbeidstakerne har et avtalebasert krav på at nattillegget skal inngå i pensjonsgrunnlaget.
- (86) Det neste spørsmålet er om arbeidstakerne har et *lovhjemlet* krav på dette.
- (87) Foretakspensjonsloven § 5-4 andre ledd bokstav a inneholder som nevnt en bestemmelse om at det ved beregning av lønn skal sees bort fra "varierende" tillegg. Jeg finner det naturlig først å redegjøre for mitt syn på om nattillegget er et varierende tillegg, før jeg tar stilling til om foretakspensjonsloven eller lov om obligatorisk tjenestepensjon – OTP-loven – gir arbeidstakerne rettskrav overfor arbeidsgiver på endring av de tariffbestemte pensjonsordningene.
- (88) Det følger av § 5-4 andre ledd bokstav a at arbeidsgiver må inkludere tillegg som *ikke* er varierende. Hva som er varierende er imidlertid ikke definert. Heller ikke de tidligere TPES-forskriftene forklarte nærmere hva som ligger i dette. I NOU 1998: 1 Utkast til lov om foretakspensjon er det i motivene til bestemmelsen på side 191 fremholdt:
- "Etter annet ledd bokstav a kan skattepliktig lønnsinntekt defineres i ordningens regelverk slik at overtidsgodtgjørelse og andre godtgjørelser som gis i tillegg til lønn, ikke skal medregnes som lønn ved anvendelsen av lovens bestemmelser. Formålet med bestemmelsen er å forenkle fastsettelsen av alderspensjon."**
- (89) Under høringen møtte lovutvalgets forslag om å inkludere naturalutlegg sterk motstand. Det ble fra flere høringsinstanser påpekt at det ville medføre store, økte pensjonskostnader for bedriftene hvis tillegg som bilgodtgjørelse, fri avis og forsikringsytelser ble inkludert i pensjonsgrunnlaget. Departementet valgte av den grunn å

gi bedriftene adgang til å unnta skattepliktige naturalytelser og utgiftsgodtgjørelser. Derimot var det nærmere innhold av hva som utgjør varierende tillegg ikke gjenstand for høringsinnspill eller nærmere vurdering i proposisjonen. Den generelle begrunnelsen for forslaget fremgår av Ot.prp. nr. 47 (1998–1999) side 112:

"Som det framgår under utvalgets forslag, har utvalget sett det som ønskelig å definere lønnsbegrepet. Forholdsmessighetskravet tilsier at alle ansatte skal inkluderes og at pensjonsytelsen skal stå i et gitt forhold til lønn. Uten en fast definisjon av lønnsbegrepet, vil en kunne velge avgrensinger som gjør at grupper av ansatte ikke vil tjene opp særlige pensjonsrettigheter på tross av forholdsmessighetsprinsippet. Fordi pensjon og pensjonsnivå bør fastsettes slik at tilvendt levestandard i hovedsak kan opprettholdes, bør det benyttes et lønnsbegrep som gir et godt uttrykk for disponibel inntekt som yrkesaktiv."

(90) I de særlige motivene til § 5-4 heter det:

"Etter annet ledd bokstav a kan skattepliktig lønnsinntekt defineres i ordningens regelverk slik at overtidsgodtgjørelse og andre godtgjørelser som gis i tillegg til lønn, ikke skal medregnes som lønn ved anvendelsen av lovens bestemmelser. Slike elementer kan være skattepliktige naturalytelser og utgiftsgodtgjørelser. Hvis alle eller noen av disse elementene ikke skal medregnes som lønn, skal det gjelde for alle medlemmer. Formålet med bestemmelsen er å forenkle fastsettelsen av alderspensjon."

(91) Bakgrunnen for lovreguleringen er – som det fremgår av det jeg har gjengitt fra forarbeidene – at lønnsbegrepet som anvendes ved fastsettelsen av pensjonsgrunnlaget, skal gi "et godt uttrykk for disponibel inntekt som yrkesaktiv". Når loven da gir adgang til å unnta varierende og midlertidige tillegg, må tanken være at slike tillegg har en tilfeldig og ikke forutberegnelig karakter. Tillegg som inngår som et varig og fast element i lønnsordningen, og som regelmessig opparbeides, vil derimot inngå som del av den disponible inntekten som arbeidstakeren kan innrette seg etter over tid. Forarbeidenes forutsetning om at pensjon og pensjonsnivå bør fastsettes slik at tilvendt levestandard i hovedsak kan opprettholdes, tilsier at slike tillegg inngår i pensjonsgrunnlaget.

(92) Jeg oppfatter videre at lovens uttrykk "varierende" tillegg – som altså må avgrenses mot faste tillegg – ikke sikter mot variasjon i størrelsen på beløpene som kommer til utbetaling. Dette ville for eksempel innebære at bonus- og provisjoner som beløpsmessig kan variere fra år til år, uten videre kunne unntas fra pensjonsgrunnlaget, selv om dette er en regelmessig del av totallønnen. Forenklingshensynet som er løftet frem i motivene til § 5-4, tilsier videre at variasjoner og avbrudd som følge av sykdom, permisjoner eller – i offshorenæringen – forhaling og vedlikehold, ikke kan innvirke på klassifiseringen. Det avgjørende må være om tilleggene inngår som en fast del av lønnsordningen, og om opptjeningen er regelmessig.

(93) Flyteriggavtalenes bestemmelser om ulempetillegg illustrerer disse generelle synspunktene. Godtgjørelse for improvisert nattelosji, pålagte sikkerhetsmøter utenom alminnelig arbeidstid, masketillegg ved sandblåsing og sprøytemaling og tillegg for reise/venting ved transport mellom losji og arbeidssted, er alle eksempler på tillegg som vil variere etter den konkrete arbeidssituasjonen, og som ikke kan forutberegnes over lengre tid. Det samme gjelder for eksempel tillegg for reise/venting ved verkstedsopphold.

(94) *Nattillegget* har en annen karakter enn disse typiske varierende tilleggene. Nattillegget inngår i – og er en konsekvens av – arbeidstidsordningen og er ikke utslag av mer

tilfeldige endringer i arbeidssituasjonen og arbeidsoppgavene. Omtrent 80 prosent av arbeidstakerne som er omfattet av flyteriggavtalene arbeider etter en fast skiftturnus, vekselvis dag og natt. Etter mitt syn må nattellegene for disse nattskiftene, basert på de generelle retningslinjene jeg nå har gitt uttrykk for, anses som et tillegg som ikke er "varierende".

- (95) Ved den konkrete vurderingen av om nattellegget er et fast tillegg etter § 5-4 andre ledd bokstav a, legger jeg også vekt på at tilleggene i gjennomsnitt utgjør en ikke-uvesentlig del av lønnen – mellom fem og ni prosent. Jeg viser videre til protokolltilførelsen i tariffavtalen for 2008, hvor det er bestemt at det ved lønnsfastsettelsen for individuelt avlønnede lokalt bør tas hensyn til nattarbeid. Lovmotivene forutsetter at alle medlemmer skal behandles likt, jf. det jeg har gjengitt tidligere. Hvis individuelt avlønnede får nattellegget innregnet i pensjonsgrunnlaget, tilsier dette likhetshensynet at også de som har regulativlønn får nattellegget medregnet.
- (96) Jeg finner videre støtte for mitt syn i uttalelser fra Kredittilsynet – i dag Finanstilsynet. Jeg viser særlig til en uttalelse datert 20. desember 2001 som gjaldt skifttillegg, og som i hovedsak baserer seg på de samme momentene som jeg har lagt vekt på.
- (97) Det er altså motstrid mellom tariffreguleringen av pensjonsgrunnlaget og det som følger av foretakspensjonsloven § 5-4 andre ledd bokstav a. Spørsmålet dette reiser, er om tariffavtalenes begrensning til regulativlønn må stå tilbake for lovbestemmelsen, og derved er uvirksomme.
- (98) Det rettslige utgangspunktet er at tariffavtaler ikke kan stride mot lov, jf. Stokke, Nergaard og Evju side 129:
- "Bestemmelser i en tariffavtale som står i strid med lovgivning, vil ikke ha rettslig bindende eller forpliktende virkning, verken for avtalens parter eller for deres medlemmer. Og en domstol må av eget tiltak sette til side tariffavtalebestemmelser som er uforenlige med lovregler. Slike avtalebestemmelser er for så vidt ugyldige og uvirksomme."**
- (99) I relasjon til foretakspensjonsloven, må det imidlertid legges avgjørende vekt på at Høyesterett i Rt. 2011 side 1611 Sunnmørsposten avklarte at overtredelse av foretakspensjonsloven bare har offentligrettslige virkninger, og ikke medfører avtalerettslig ugyldighet, jf. avsnitt 43:
- "Jeg tilføyer at lovens § 2-5 første ledd, som sier at et livsforsikringsselskap bare kan tegne foretakspensjonsordning med skattefordel i skattelovens forstand når ordningen er i samsvar med loven, i så måte bare er en videreføring av de tidligere TPES-reglene, jf. Ot.prp. nr. 47 (1998–1999) side 49. På side 50 fremgår videre, uten at departementet kommenterer det særlig, at utvalget som foreslo denne videreføringen la til grunn at dersom et selskap inngikk en avtale som helt eller delvis er i strid med regelverket, vil dette bare få offentligrettslige konsekvenser, mens forsikringsavtalens gyldighet ikke påvirkes."**
- (100) Det gjenstår da å vurdere om arbeidstakerne kan gjøre krav gjeldende mot arbeidsgiver i medhold av OTP-loven.
- (101) Jeg tar utgangspunkt i lovens § 2:

"Foretak som angitt i § 1 første ledd skal ha pensjonsordninger etter foretakspensjonsloven, innskuddspensjonsloven eller tjenestepensjonsloven som sikrer arbeidstakere i foretaket alderspensjon i samsvar med kravene i loven her."

- (102) De ankende parter faller innenfor foretaksdefinisjonen i § 1. Det følger da av § 2 at de tariffestede foretakspensjonsordningene, så langt de gjelder alderspensjon, skal oppfylle kravene "i loven her" – som i vår sak er minstekravene til ytelsesbasert foretakspensjon i § 5 tredje ledd.
- (103) OTP-loven har et tosporet system for kontroll med at foretak oppfyller lovens krav. Finanstilsynet er gitt tilsynskompetanse, herunder myndighet til å avgjøre om en foretaksordning oppfyller lovens krav, jf. § 8 og § 2 fjerde ledd, og Ot.prp. nr. 10 (2005–2006) side 54–55:

"Departementet slutter seg til forslaget fra Banklovkommissjonen om at Kredittilsynet i tvilstilfeller skal kunne avgjøre om et foretak omfattes av lov om obligatorisk tjenestepensjon, og i tilfelle om foretaket har pensjonsordning som oppfyller kravene i loven, men foreslår enkelte språklige endringer. Dette dreier seg om tolkningssspørsmål som Kredittilsynet som tilsynsmyndighet vil ha gode forutsetninger for å ta stilling til. Det vises til lovforslaget § 2 fjerde ledd.

Departementet slutter seg til at Kredittilsynet, i forlengelse av tilsynets eksisterende oppgaver, skal kunne gi pålegg til foretak som ikke oppfyller sin plikt til å ha pensjonsordning i samsvar med kravene i loven, om å rette på lovstridige forhold innen en fastsatt frist, samt skal kunne ilegge foretaket en løpende mulkt. Kredittilsynets kompetanse er begrenset til å pålegge foretaket å opprette pensjonsordning. Kredittilsynet kan ikke pålegge foretaket å betale manglende innskudd til pensjonsordningen for tiden som har passert. Hvis ikke foretaket betaler inn pliktig innskudd tilbake i tid, kan arbeidstakeren kreve dom for kravet, jf. lovforslaget § 3."

- (104) Som det fremgår her, suppleres denne offentligrettslige kontrollen av at arbeidstakeren har et materielt rettskrav mot foretaket. Etter § 3 første ledd har således arbeidstaker "krav på at tjenestepensjonsordning etableres i samsvar med loven her". Etter paragrafens andre ledd kan arbeidstaker kreve at et foretak som har forsømt plikten til å opprette tjenestepensjonsordning, skal foreta tilskudd i samsvar med minstekravene i loven.
- (105) Bakgrunnen for bestemmelsen fremgår av Banklovkommissjonens utredning i NOU 2005: 15 Obligatorisk tjenestepensjon. I Pensjonsmeldingen var det uttalt at arbeidstakerne ville ha krav mot en bedrift som ikke opprettet pensjonsordning for sine ansatte eller ikke betalte korrekte tilskudd. Til dette fremholdt kommissjonen på side 136:

"At dette må være et riktig synspunkt, fremgår av at så vel lønn som pensjonsinnskudd, er en meget viktig del av de samlede lønns- og arbeidsvilkår som inngår i de enkelte arbeidsavtaler og som arbeidstakerne på vanlig måte må kunne få håndhevet ved domstolene. En antar at dette er forhold som bør komme klart til uttrykk i en lov om obligatorisk tjenestepensjon, se lovutkastet § 13 annet ledd."

- (106) I motivene til § 13 i utkastet ble det videre uttalt, jf. side 152:

"Annet ledd bekrefter at arbeidstakerne har en sivilrettslig adgang til å kreve dom for at et foretak som ikke oppfyller sin plikt til å ha pensjonsordning i samsvar med minstekravene, skal opprette en slik pensjonsordning eller endre eksisterende ordning i samsvar med minstekravene i loven. Foretaket kan også dømmes til å innbetale innskudd som skulle ha vært innbetalt om de hadde oppfylt sin plikt til å ha pensjonsordning. De alminnelige foreldelsesreglene vil gjelde."

- (107) I proposisjonen ble bestemmelsen i § 3 kommentert slik, jf. Ot.prp. nr. 10 (2005–2006), side 70:

"Første ledd første punktum fastsetter at arbeidstakere har rett til tjenstepensjonsordning dersom foretaket har plikt til å ha dette, jf. § 2. Som en følge av at de ansatte gis et materielt rettskrav, vil de ansatte i henhold til alminnelige sivilprosessuelle regler og tvangsfullbyrdelsesloven kunne kreve dom for og gjennomføring av krav på tjenstepensjon overfor foretaket."

- (108) Spørsmålet i vår sak er om arbeidstakerne gjennom gruppesøksmålet kan få dom for *endring* av pensjonsgrunnlaget. Ordlyden i § 3 første ledd trekker i retning av at det bare kan gis dom for *opprettelse* av ordningen. I motivuttalelsene fra Banklovkommissjonen som jeg har gjengitt, uttales det imidlertid at arbeidstakeren også kan kreve dom for at en eksisterende ordning skal *endres* slik at den kommer i samsvar med OTP-loven. Jeg tar ikke endelig stilling til dette tolkningsspørsmålet, men peker på at et krav som retter seg mot innholdet i en pensjonsordning kan reise kompliserte økonomiske spørsmål, som Finanstilsynet – med sin fagkompetanse – vil være best egnet til å vurdere, før dets vedtak eventuelt bringes inn for domstolene.
- (109) De aktuelle pensjonsordningene er opprettet før OTP-loven ble vedtatt. Kravene til pensjonsordningenes innhold gjelder likevel, idet overgangsbestemmelsen i § 9 andre ledd fastsetter at det innen utløpet av 2006 måtte gjennomføres endringer i samsvar med de krav som følger av loven.
- (110) Paragraf 5 tredje ledd oppstiller minstekravene som gjelder for ytelsespensjonsordningene som er fastsatt i tariffavtalene:

"Har pensjonsplanen en utbetalingstid som er lenger enn 10 år fra opptjeningsalder skal merverdien av dette vektlegges ved avgjørelsen av om en klart overveiende del av arbeidstakerne sikres en alderspensjon som minst tilsvarer alderspensjon fra en pensjonsordning med innskuddspensjon som oppfyller minstekravene i § 4."

- (111) Fagforbundene har ikke bestridt at foretakspensjonsordningene oppfyller dette kravet, og det er da ikke grunnlag for et krav om at OTP-loven pålegger de ankende parter å ta med nattillegget i gruppedlemmenes pensjonsgrunnlag.
- (112) Jeg er etter dette kommet til at kravet i gruppesøksmålet ikke kan føre frem.
- (113) De ankende parter har krevd saksomkostninger for alle instanser. Saken har reist flere uavklarte rettsspørsmål, og fagforbundene har fått medhold i sin tolkning av foretakspensjonsloven § 5-4 andre ledd bokstav a. Jeg mener derfor at saksomkostnader ikke bør tilkjennes for noen instans, jf. tvisteloven § 20-2 tredje ledd bokstav a.
- (114) Jeg stemmer for denne

D O M :

1. Tingrettens dom, domsslutningen punkt 1, stadfestes.
2. Saksomkostnader tilkjennes ikke for noen instans.

- (115) Dommer **Indreberg:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (116) Dommer **Kallerud:** Likeså.
- (117) Dommer **Falch:** Likeså.
- (118) Dommer **Matningsdal:** Likeså.
- (119) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

1. Tingrettens dom, domsslutningen punkt 1, stadfestes.
2. Sakskostnader tilkjennes ikke for noen instans.

Riktig utskrift bekreftes: